

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

24. listopadu 2011 *

Ve věci C-283/10,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumunsko) ze dne 14. května 2010, došlým Soudnímu dvoru dne 7. června 2010, v řízení

Circul Globus București (Circ & Variete Globus București)

proti

Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România – Asociația pentru Drepturi de Autor (UCMR – ADA),

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda senátu, J. Malenovský (zpravodaj), R. Silva de Lapuerta, E. Juhász a D. Šváby, soudci,

generální advokátka: V. Trstenjak,
vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

* Jednací jazyk: rumunština.

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România – Asociația pentru Drepturi de Autor (UCMR – ADA) A. Roată-Paladem, avocat,
- za rumunskou vládu A. Popescuem, jako zmocněncem, jakož i A. Wellman a A. Borobeică, poradkyněmi,
- za španělskou vládu N. Díaz Abad, jako zmocněnkyní,
- za Evropskou komisi J. Samnadda a I. V. Rogalskim, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu, v němž proti sobě stojí Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România – Asociația pentru Drepturi de Autor (UCMR – ADA) (dále jen „UCMR – ADA“) a Circul Globus București, nyní Circ & Variete Globus București (dále jen „cirkus Globus“), a jehož předmětem je údajné porušení práv duševního vlastnictví spravovaných UCMR – ADA ze strany cirkusu Globus.

Právní rámec

Mezinárodní právo

- 3 Podle článku 11 Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl (pařížský akt ze dne 24. července 1971), ve znění změny ze dne 28. září 1979 (dále jen „Bernská úmluva“) platí:

„1. Autoři dramatických, hudebně dramatických a hudebních děl mají výlučné právo udílet svolení:

- i) k veřejnému provozování a provedení svých děl, ať již se takové veřejné provozování a provedení uskutečňuje jakýmkoli prostředky nebo způsoby;
- ii) k veřejnému přenosu provozování a provedení svých děl, a to jakýmkoli prostředky.

2. Autoři dramatických nebo hudebně dramatických děl mají po celou dobu trvání svých práv k původním dílům tatáž práva, pokud jde o překlady jejich děl.“

Unijní právo

4 Druhý a pátý bod odůvodnění směrnice 2001/29 stanoví:

„(2) Evropská rada, která se sešla na Korfu ve dnech 24. a 25. června 1994, zdůraznila potřebu vytvoření obecného a pružného právního rámce na úrovni Společenství za účelem podpory rozvoje informační společnosti v Evropě. Tato skutečnost vyžaduje, mimo jiné, existenci vnitřního trhu pro nové výrobky a služby. Důležité právní předpisy Společenství k zajištění takového právního rámce již byly nebo v brzké době budou přijaty. Autorské právo a práva s ním související hrají v této souvislosti důležitou úlohu, jelikož ochraňují a podporují vývoj a uvádění nových výrobků a služeb na trh a také vytváření a využívání jejich tvůrčího obsahu.

[...]

(5) Technologický rozvoj znásobil a zpestřil možnosti tvorby, výroby a využívání. I když není třeba nových způsobů pojetí ochrany duševního vlastnictví, je třeba přizpůsobit a doplnit současné právní předpisy týkající se autorského práva a práv s ním souvisejících tak, aby vhodně reagovaly na hospodářské skutečnosti, například na nové způsoby využívání.“

5 Osmnáctý bod odůvodnění směrnice 2001/29 zní:

„Touto směrnicí nejsou dotčena opatření v členských státech týkající se správy práv například rozšířených kolektivních licencí.“

6 Podle dvacátého třetího a dvacátého čtvrtého bodu odůvodnění této směrnice platí:

„(23) Tato směrnice by měla pokračovat v harmonizaci práva autora na sdělování veřejnosti. Tímto právem by se v širokém smyslu mělo rozumět veškeré sdělování veřejnosti nepřítomné v místě, ze kterého sdělování vychází. Toto právo by mělo zahrnovat jakékoli sdělování nebo přenos díla pro veřejnost po drátě nebo bezdrátově, včetně vysílání. Toto právo by nemělo zahrnovat žádné jiné úkony.

(24) Je třeba, aby právo na zpřístupnění předmětů ochrany uvedených v čl. 3 odst. 2 veřejnosti bylo chápáno tak, že zahrnuje veškeré úkony zpřístupňování takových předmětů ochrany veřejnosti nepřítomné v místě, ze kterého úkon zpřístupňování vychází, a že nezahrnuje žádné jiné úkony.“

7 Článek 3 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„Členské státy poskytnou autorům výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakékoliv sdělení jejich děl veřejnosti po drátě nebo bezdrátově včetně zpřístupnění jejich děl veřejnosti takovým způsobem, že každý jednotlivec ze strany veřejnosti má k těmto dílům přístup z místa a v době, které si zvolí.“

Vnitrostátní právo

- 8 Článek 15 odst. 1 zákona č. 8/1996, o právu autorském a právech s ním souvisejících (legea nr 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe), ve znění zákona č. 285/2004 (dále jen „autorský zákon“), stanoví:

„Za sdělování veřejnosti se považuje každé sdělování díla prováděné přímo nebo jakýmkoli technickými prostředky uskutečňované v místě přístupném veřejnosti nebo na jakémkoli místě, na němž je shromážděn určitý počet osob, který nepředstavuje rodinné příslušníky nebo známé, včetně scénického provedení, recitace nebo jakékoli jiné veřejné formy provádění a přímého předvádění díla, veřejné vystavení sochařských děl, užitého umění, děl fotografických a architektonických, veřejné promítání kinematografických děl nebo jiných audiovizuálních děl, včetně děl digitálních, předvádění na veřejném místě prostřednictvím hlasových nebo audiovizuálních záznamů, jakož i předvádění děl určených k vysílání na veřejném místě prostřednictvím jakýchkoli prostředků. Za veřejné se kromě toho pokládá jakékoli sdělování děl po drátě nebo bezdrátově tak, že jsou zpřístupněna veřejnosti, včetně zpřístupnění na internetu nebo na jiných informačních sítích tak, aby veškerá veřejnost k nim měla přístup z kteréhokoli místa nebo v kteroukoli dobu, kterou si sama zvolí. [...]“

- 9 Článek 123 odst. 1 autorského zákona zní:

„Majitelé autorského práva a práv s ním souvisejících mohou vykonávat svá práva, která jim přiznává tento zákon, a to osobně, anebo na základě zmocnění a za podmínek stanovených tímto zákonem, prostřednictvím organizací kolektivní správy.“

10 Článek 123-1 odst. 1 písm. e) a odst. 2 autorského zákona stanoví:

„(1) Kolektivní správa je povinná pro výkon následujících práv:

[...]

- e) práva na sdělování hudebních děl veřejnosti s výjimkou veřejné projekce kinematografických děl;

[...]

(2) U kategorie práv podle odstavce 1 zastupují organizace pro kolektivní správu i majitele práv, kteří je k tomu nezmocnili.

[...]“

11 Podle čl. 130 odst. 1 autorského zákona mají organizace kolektivní správy povinnost:

- „a) udělovat před jakýmkoli užitím chráněného repertoáru a za úhradu nevýhradní písemná povolení formou nevýhradní licence uživatelům, kteří o něj požádají;

- b) vypracovat pro jednotlivé oblasti své činnosti zahrnující příslušná majetková práva metodiky uhrazování těchto práv pro případy, kdy způsob užití díla neumožňuje udělení individuálního povolení ze strany majitelů práv, a projednat tyto metodiky s uživateli;

[...]

- e) vybírat od uživatelů dlužné částky a v souladu se stanovami je přerozdělovat mezi majitele práv;

[...]

- h) požadovat od uživatelů nebo od jejich zprostředkovatelů informace či dokumenty nezbytné pro výpočet vybíraných odměn a požadovat za účelem přerozdělování odměn informace týkající se užitých děl s uvedením údajů o majitelích práv; [...]"

¹² Článek 131-1 odst. 1 písm. e) a odst. 4 tohoto zákona stanoví:

„1. Metodiky projednají organizace kolektivní správy s představiteli uvedenými v čl. 131 odst. 2 písm. b) na základě následujících hlavních kritérií:

[...]

- e) podíl případů užití, v nichž uživatel splnil platební povinnosti prostřednictvím přímých smluv s majiteli práv;

[...]

4. V případech, kdy je kolektivní správa podle článku 123-1 povinná, se při projednávání metodik nezohlední kritéria uvedená v odst. 1 písm. c) a e) a repertoáry se považují za rozšířené.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- ¹³ UCMR – ADA je organizace kolektivní správy autorských práv v hudební oblasti.
- ¹⁴ V období od května 2004 do září 2007 cirkus Globus jakožto pořadatel cirkusových a kabaretních představení šířil hudební díla veřejně a pro obchodní účely, aniž měl od UCMR – ADA „nevýhradní“ licenci a aniž tomuto svazu zaplatil odměnu odpovídající majetkovým autorským právům.
- ¹⁵ UCMR – ADA měl za to, že cirkus Globus porušil jeho práva, a podal proto žalobu k Tribunalul București (soudu prvního stupně v Bukurešti). Na podporu své žaloby uvedl, že podle ustanovení autorského zákona podléhá výkon práva na sdělování hudebních děl veřejnosti povinné kolektivní správě.

- 16 Cirkus Globus v žalobní odpovědi uvedl, že se skladateli hudebních děl použitých v jím pořádaných představeních uzavřel smlouvu o převodu majetkových autorských práv a že jim za toto užití uhradil přiměřenou odměnu. Jelikož se totiž majitelé práv rozhodli v souladu s čl. 123 odst. 1 autorského zákona pro individuální správu svých práv, nemá nárokování odměn ze strany organizace kolektivní správy právní základ.
- 17 Čtvrtý občanskoprávní senát Tribunalul București částečně vyhověl podané žalobě a uložil cirkusu Globus povinnost uhradit odměnu za sdělování hudebních děl veřejnosti pro obchodní účely v období od května 2004 do září 2007 a příslušné úroky z prodlení. Odvolání cirkusu Globus zamítl Curtea de Apel București (odvolací soud v Bukurešti).
- 18 Oba soudy dospěly k právnímu názoru, že čl. 123-1 odst. 1 písm. e) autorského zákona výslovně stanoví povinnou kolektivní správu práva na sdělování hudebních děl veřejnosti. Žalovaný byl proto povinen uhradit žalobci odměnu vypočtenou podle metodiky projednané organizací kolektivní správy bez ohledu na smlouvy uzavřené mezi žalovaným a skladateli pro jednotlivá představení pořádaná v letech 2004 až 2007.
- 19 Cirkus Globus následně podal proti rozhodnutí Curtea de Apel București kasační opravný prostředek k Înalta Curte de Casație și Justiție (nejvyššímu kasačnímu soudu), ve kterém mimo jiné namítl, že do vnitrostátního práva nebyla řádně provedena směrnice 2001/29. Uvádí, že přestože je podle dvacátého třetího a dvacátého čtvrtého bodu odůvodnění této směrnice právo na sdělování veřejnosti jasně vymezeno v širokém smyslu tak, že zahrnuje veškeré sdělování veřejnosti nepřítomné v místě, ze kterého sdělování vychází, nebyl čl. 123-1 autorského zákona změněn a nadále stanoví

povinnou kolektivní správu práva na sdělování hudebních děl veřejnosti bez rozlišení mezi přímým sdělováním a nepřímým sdělováním.

- 20 To má za následek další omezení výkonu práva na sdělování veřejnosti ve srovnání s omezeními stanovenými směrnicí 2001/29. Mezi autory hudebních děl a pořadatele představení se totiž povinně vkládá organizace kolektivní správy, z čehož pro autora plyne povinnost platit provizi stanovenou organizací kolektivní správy a pro uživatele povinnost dvojí platby, jelikož musí majetková práva autorů znova uhradit prostřednictvím organizace kolektivní správy, přestože je již nabyt.
- 21 UCMR – ADA odpovídá, že mezi vnitrostátním právem a směrnicí 2001/29 není rozpor, neboť do působnosti směrnice spadají jen úkony sdělování hudebních děl veřejnosti specifické pro informační společnost. Co se týče práva na přímé sdělování veřejnosti, které je předmětem tohoto řízení, osmnáctý bod odůvodnění směrnice 2001/29 ponechává členským státům normotvornou svobodu a rumunský zákonodárce se rozhodl pro režim povinné kolektivní správy.
- 22 Předkládající soud ve svém rozhodnutí poznamenává, že uživatel je i tehdy, když autor užitých hudebních děl není členem organizace kolektivní správy, povinen získat nevýhradní licenci a uhradit organizaci kolektivní správy odměnu, a to na základě čl. 123-1 odst. 2 autorského zákona, podle něhož pro kategorie práv stanovených v odstavci 1 uvedeného článku zastupují organizace kolektivní správy i majitele práv, kteří je k tomu nezmocnili.

- 23 Kromě toho uvedený zákon neobsahuje žádné ustanovení, které by těmto majitelům umožňovalo vyloučit svá díla z kolektivní správy, tedy možnost, která je například v případě práva na sdělování veřejnosti prostřednictvím družice výslovně stanovena článkem 3 odst. 2 směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu (Úř. věst. L 248, s. 15; Zvl. vyd. 17/01, s. 134).
- 24 Předkládající soud z toho dovozuje, že taková úprava podle všeho představuje nepřiměřené omezení smluvní volnosti, které neodpovídá dvojímu cíli sledovanému povinnou kolektivní správou práva na sdělování hudebních děl veřejnosti, a sice umožnit jak užívání děl, tak odměňování autorů.
- 25 Za těchto okolností si předkládající soud klade zejména otázku, zda taková povinná kolektivní správa odpovídá nejen cíli chránit autorská práva, ale i cíli sledovanému směrnicí 2001/29, jímž je zachovat přiměřenou rovnováhu mezi právy autorů a právy uživatelů.
- 26 Za těchto podmínek se Înalta Curte de Casație și Justiție rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1. Je třeba vykládat čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 [...] v tom smyslu, že ‚sdělováním veřejnosti‘ se rozumí:

- a) výhradně sdělování veřejnosti, která není přítomna v místě, ze kterého sdělování vychází, nebo

b) i jakékoli přímé sdělování díla v místě přístupném veřejnosti jakýmkoli veřejným přímým prováděním nebo provozováním díla?

2. Je-li odpovědí na první otázku možnost a), znamená to, že úkony přímého sdělování děl veřejnosti uvedené v možnosti b) nespádají do působnosti této směrnice, anebo že nepředstavují sdělování díla veřejnosti, nýbrž úkony veřejného provozování nebo provedení díla ve smyslu čl. 11 odst. 1 bodu i) bernské úmluvy [...]?
3. Je-li odpovědí na první otázku možnost b), umožňuje čl. 3 odst. 1 směrnice [2001/29], aby členské státy zákonem upravily povinnou kolektivní správu práva na sdělování hudebních děl veřejnosti bez ohledu na způsoby sdělování, i když toto právo může být spravováno individuálně a autoři je tak spravují, aniž by byla pro autory stanovena možnost vyloučit svá díla z kolektivní správy?“

K pravomoci Soudního dvora

²⁷ Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, spor v původním řízení se týká skutkových okolností, k nimž došlo v období od května 2004 do září 2007, přičemž Rumunsko přistoupilo k Evropské unii teprve dne 1. ledna 2007.

- 28 V této souvislosti je třeba připomenout, že Soudní dvůr má pravomoc k výkladu ustanovení unijního práva pouze tehdy, jde-li o jejich použití v novém členském státě ode dne přistoupení tohoto členského státu k Evropské unii (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 10. ledna 2006, *Ynos*, C-302/04, Sb. rozh. s. I-371, bod 36, a ze dne 14. června 2007, *Telefónica O2 Czech Republic*, C-64/06, Sb. rozh. s. I-4887, bod 23).
- 29 Vzhledem k tomu, že skutkový stav v původním řízení zčásti nastal po datu přistoupení Rumunska k Evropské unii, má Soudní dvůr pravomoc odpovědět na uvedené otázky (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 15. dubna 2010, *CIBA*, C-96/08, Sb. rozh. s. I-2911, bod 15).

K předběžným otázkám

K první a druhé otázce

- 30 Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, jimiž je třeba se zabývat společně, je to, zda je třeba směrnicí 2001/29, konkrétně její čl. 3 odst. 1, vykládat v tom smyslu, že se vztahují výhradně na sdělování veřejnosti, která není přítomna v místě, ze kterého sdělování vychází, anebo i na jakékoli přímé sdělování díla v místě přístupném veřejnosti jakýmkoli veřejným přímým prováděním nebo provozováním díla.

- 31 Je nutno podotknout, že čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 ani žádné jiné její ustanovení nedefinuje pojem „sdělování veřejnosti“.
- 32 V takovém případě je při výkladu pojmu unijního práva třeba zohlednit nejen znění ustanovení, ve kterém je ho použito, ale rovněž jeho kontext a cíle sledované právní úpravou, jíž je součástí.
- 33 Pokud jde zaprvé o kontext, je třeba uvést, že podle druhé věty dvacátého třetího bodu odůvodnění směrnice 2001/29 by se právem na sdělování veřejnosti mělo „v širokém smyslu rozumět veškeré sdělování veřejnosti nepřítomné v místě, ze kterého sdělování vychází“.
- 34 V tomto ohledu Soudní dvůr v rozsudku ze dne 4. října 2011, Football Association Premier League a další (C-403/08 a C-429/08, Sb. rozh. s. I-9083), objasnil význam citovaného bodu odůvodnění, zvláště pak jeho věty druhé.
- 35 Soudní dvůr zde s odkazem na historický vývoj směrnice 2001/29 a zejména na společný postoj (ES) č. 48/2000 přijatý Radou dne 28. září 2000 s ohledem na přijetí směrnice 2001/29 (Úř. věst. C 344, s. 1) připomněl, že dvacátý třetí bod odůvodnění této směrnice navazuje na návrh Evropského parlamentu, který usiloval o to, aby v tomto bodě odůvodnění bylo uvedeno, že sdělování veřejnosti ve smyslu uvedené směrnice nezahrnuje „přímá představení a výkony“, což je pojem odkazující na pojem „veřejné provozování a provedení“ zakotvený v čl. 11 odst. 1 Bernské úmluvy a zahrnující interpretaci děl před publikem, které je v přímém fyzickém kontaktu s hercem či výkonným umělcem, kteří tato díla provádějí (viz výše uvedený rozsudek Football Association Premier League a další, bod 201).

- 36 Tento bod odůvodnění směrnice 2001/29 proto za účelem vyloučení takových pří-
mých veřejných představení a výkonů z rozsahu pojmu „sdělování veřejnosti“ v rámci
uvedené směrnice upřesnil, že sdělování veřejnosti zahrnuje veškeré sdělování veřej-
nosti nepřítomné v místě, ze kterého sdělování vychází (viz výše uvedený rozsudek
Football Association Premier League a další, bod 202).
- 37 Za takových okolností, jaké nastaly ve věci v původním řízení, kdy jsou hudební díla
sdělována veřejnosti v rámci cirkusových a kabaretních představení prováděna živě,
jak plyne z předkládacího rozhodnutí, ovšem existuje takový fyzický a přímý kon-
takt, neboť veřejnost je na rozdíl od požadavku stanoveného druhou větou dvacátého
třetího bodu odůvodnění směrnice 2001/29 přítomna v místě, ze kterého sdělování
vychází.
- 38 Pokud jde zadruhé o cíl sledovaný směrnicí 2001/29, je třeba poukázat na to, že z dru-
hého a pátého bodu jejího odůvodnění vyplývá, že tato směrnice usiluje o vytvoření
obecného a pružného právního rámce na unijní úrovni za účelem podpory rozvoje
informační společnosti a o přizpůsobení a doplnění současných právních předpisů
týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících tak, aby zohlednily techno-
logický rozvoj, který přinesl nové způsoby využívání chráněných děl.
- 39 Z uvedeného plyne, že předmětem harmonizace, o kterou usiluje směrnice 2001/29
a na kterou odkazuje první věta dvacátého třetího bodu jejího odůvodnění, nemá být
úprava „tradičních“ způsobů sdělování veřejnosti, mezi které patří přímé provozování
nebo provedení díla.
- 40 To ostatně potvrzuje i třetí a čtvrtá věta dvacátého třetího bodu odůvodnění směrnice
2001/29, podle kterých zahrnuje právo na sdělování veřejnosti jakékoli sdělování
nebo přenos díla pro veřejnost po drátě nebo bezdrátově, včetně vysílání, a nezahrnuje

žádné jiné úkony. Toto právo se tedy nevztahuje na úkony, které nesouvisí se „sdělováním“ nebo „přenosem“ díla, tedy například na přímé úkony provozování nebo provádění díla.

- 41 S ohledem na výše uvedené je třeba na první a druhou otázku odpovědět, že směrnicí 2001/29, a konkrétně její čl. 3 odst. 1, je nutno vykládat v tom smyslu, že se vztahují výhradně na sdělování veřejnosti, která není přítomna v místě, ze kterého sdělování vychází, a nevztahují se na žádné přímé sdělování díla v místě přístupném veřejnosti jakýmkoli veřejným přímým prováděním nebo provozováním díla.

Ke třetí otázce

- 42 S ohledem na odpověď na první a druhou otázku není namístě odpovídat na třetí položenou otázku.

K nákladům řízení

- 43 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, a konkrétně její čl. 3 odst. 1, je nutno vykládat v tom smyslu, že se vztahují výhradně na sdělování veřejnosti, která není přítomna v místě, ze kterého sdělování vychází, a nevztahují se na žádné přímé sdělování díla v místě přístupném veřejnosti jakýmkoli veřejným přímým prováděním nebo provozováním díla.

Podpisy.